ФОНОГРАМ ПРВОГ ДИКТАТА АТЛАНТСКЕ ПОЛИТИКЕ: РАЂАЊЕ НАТО-ПАКТА, ИЛИ КАКО ЈЕ ПРЕ ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА УЦЕЊЕНА И ДУГОРОЧНО ПОТЧИЊЕНА ЕВРОПА

Завођење преко нишана

САД су у Други светски рат војно ушле у петој години тог рата, када је Европа већ била кланица, мртвачница и згариште. Дотад су САД биле ратни чувар државних резерви злата готово свих зарађених страна и највећи ратни екстрапрофитер, баш као и у Првом светском рату, снабдевајући зарађене стране по ненормално високим ценама. Претворивши западну половину Европе у своју фактичку окупациону зону, непосредно после рата Вашингтон је настојао да на дужи рок, у што већој мери институционално, учврсти своју нову позицију. Изговарајући се на опасност од СССР-а, Американци су НАТО створили као структуру посредством које ће остварити физичку окупацију и пацификацију Европе, односно легитимизовати и легализовати своје трајно масивно војно присуство на старом континенту. Упоредо са тим, изведено је развлашћивање европских сила у колонијама, чиме оне губе огромне изворе економске моћи, а „ослобођене" земље, „деколонијализоване", одмах бивају угуране у дужничко ропство, односно неоколонијални систем под америчком хегемонијом. Сузбијено је обнављање и развијање европских војних потенцијала, поготову ширење њиховог војног утицаја ван „зоне најпрече одбране". Сви војни потенцијали стављени су под заједничку, читај америчку, команду. Предвиђено је да се у Европи развијају готово искључиво копнене снаге, док се ваздушна и поморска „заштита" поверава САД и (само у симболичној мери) Британији. Такође, стратешко бомбардовање постаје америчка „жртва за заједницу", док се Европљанима дозвољава ограничени развој само тактичких ваздушних снага. Озваничавају се амерички монопол на развој високих војних технологија, уједначавање војне технике у свим војскама алијансе према понуди америчких произвођача, чување западних војних арсенала пре свега у САД, због „најмање рањивости од совјетске

претње". Тако је постигнуто „потпуно економско и политичко јединство Запада" под чврстом америчком контролом, односно успостављена „окупација са брижним осмехом". Све остало познато је свакоме ко је у последњих пола века читао макар новине. А како су Европљани пристали на све то, како се све то одвијало, моћи ћете да увидите на основу материјала који „Нација" ексклузивно доноси.

Године 1949. године, 3. априла, у Белој кући је одржан тајни разговор између председника САД Харија Трумана, државног секретара Дина Ачисона и државног секретара за одбрану Луиса Џонсона, с једне стране, и министара иностраних послова осталих земаља чланица Атлантског савеза, с друге. Били су присутни министри Ернест Бевин (Велика Британија), Роберт Шуман (Француска), Пол-Анри Спак (Белгија), Карло Сфорца (Италија), Дирк Стикер (Холандија), Хелвард Ланге (Норвешка), Густав Расмусен (Данска), Хозе Кеиро де Мата (Португалија) и Лестер Пирсон (Канада). Током тог разговора одређене су „основне смернице атлантске политике" — од замене старог (европског) колонијализма новим (дужничким) до система уцењивања и потчињавања Европе. Преносимо интегрални фонограм разговора

НАЦИЈА ПРЕС

Председник Труман: Господо, позвао сам вас да се сретнемо вечерас без ваших блиских сарадника управо зато да бих вам у најстрожој поверљивости изложио оријентацију моје нације спрам тешких проблема с којима се данас морамо суочавати. О ономе што ћу вам рећи имају сазнања само чланови Савета за националну безбедност, који су о томе дали позитивно мишљење. Морам да од вас тражим да моје мишљење

пренесете само председницима ваших влада и министрима одбране.

Чињеница да смо се окупили у Вашингтону ради потписивања Атлантског пакта савршено одражава природу наше заједничке забринутости: застрашујући војни потенцијал СССР. Ипак, хтео бих да истакнем како совјетска претња није само војна. То је претња комунизма као идеје, као динамичне и егалитаристичке друштвене снаге која се храни економским и друштвеним неравнотежама у свету, па стога она представља основни проблем за Запад. Премда та претња располаже значајном снагом у совјетској сили, дугорочно гледано сама идеја представља још већу опасност.

Атлантски пакт, Програм европске реконструкције и будући програм за америчку технолошку помоћ представљају велике кораке напред према развоју будуће контраофанзиве. Али сви ми добро знамо да је Атлантски пакт нешто више од симбола наше заједничке одлучности, да је то договор посредством кога ми морамо да развијамо конкретне мере првог одвраћања, како бисмо могли потом да поразимо комунистички свет. Када кажем „поразимо”, не мислим на војну акцију, јер сте сви ви веома добро свесни како амерички народ не би прихватио офанзивни рат. Мислим пре свега на могућност да се постигне равнотежа моћи довољна за превладавање ослабљујућег страха од совјетске агресије. Како бисмо потом, из тако обезбеђене позиције силе, предузели низ иницијатива усмерених, с једне стране, ка отклањању из несовјетског света узрока економских и друштвених сукоба – на којима просперира комунизам – а с друге стране ка стварању активних противмера што ће подривати основу совјетске моћи.

Атлантски пакт тежи управо истицању заједничке свести наших земаља да само удружена акција даје наду да ће се постићи заједнички циљ, без плаћања пуне цене, што би нас, на крају, нагнало да предузимамо мере тоталитарног типа. И зато вечерас желим да идем даље од тематика својствених Атлантском пакту, те да вам изложим један глобални приступ суштини заједничке политике која је неопходна за остварење наших намера. Свестан сам да ће већи део оног што ћу вам рећи изазвати у многима од вас извесне недоумице. Такође сам свестан да мој говор претпоставља заједничку линију акције и заједничку осетљивост, што су околности које је у стварности веома тешко постићи. Осим тога, прихватање мог става има за последицу жртвовање неких традиционалних економских и безбедоносних циљева, што такво прихватање, у вашим очима, неће учинити баш пожељним. Ипак, у садашњем стању кризе која карактерише нашу епоху, сматрам да велики проблеми изискују велике одлуке и да нас наша првенствена нужност да зауставимо СССР принуђује на жртвовање другоразредних циљева растућој потреби за развијањем плодоносне политике, способне да гарантује прво на наше преживљавање а потом тријумфовање Запада.

Ми сматрамо да тај проблем има само два решења. Прво би се састојало у победи над Совјетима њиховим оружјем: широки програм наоружавања и безобзирно затомљавање комунизма у нашим земљама. Ипак, такво решење је неприменљиво у демократским земљама. У том погледу прилично је невероватно да би влада САД или владе већине ваших земаља успеле да приволе њихове народе да драговољно прихвате програм наоружавања. Премда изабране владе у извесној мери могу усмеравати јавно мнење, оне се, у крајњој линији, морају прилагођавати осећањима бирача. Ја вам јемчим да садашња америчка влада – на којој треба да почива највећи део терета – у овом тренутку не може да узме у обзир такав приступ. У сваком случају, с економске тачке гледишта, такав програм не би могао бити примењен у Западној Европи, где највећи део ресурса још увек треба усмеравати ка реконструкцији. У САД би то подразумевало наметање економских контрола, што је, с обзиром на садашњу климу у Конгресу и јавном мњењу, потпуно неоствариво.

У погледу друге тачке дошло би се до насиља над темељним установама које настојимо да сачувамо. Од забрана комунистичких партија можда се неће добити највеће користи, док би то могло да затрује поверење у грађанске слободе и да подстакне климу ауторитарног типа. Огромни трошкови наоружавања, с придодатим контролама над економијом, можда би довели до истог резултата.

То би, поред осталог, изискивало преусмеравање ресурса из програма за економску и друштвену заштиту, на које веома рачунамо у отклањању узрока што промовишу комунизам унутар наших граница. Ти програми су ефикасна средства против унутрашњег комунизма макар једнако као што су оружја против СССР. Осим тога, америчко наоружавање у тој мери би смањило наше програме помоћи иностранству – укључујући и технолошку помоћ – да би то угрозило реконструкцију и економски развој с друге стране океана.

Коначно, морамо узети у разматрање ефекат на СССР широког западњачког наоружавања. Посебно морамо имати у виду опасност да би то могло подстаћи Кремљ да узме у разматрање могућност превентивног рата. Морамо имати у виду да су западне нације – упркос огромног ратног потенцијала САД – заправо разоружане и да немају никакве могућности да осујете да пет стотина совјетских дивизија смрве Западну Европу и највећи део Азије. Да бисмо били спокојни, ми имамо атомску бомбу; али је добро да размотримо садашње ограничење њене употребе стратешког карактера, као и велики проблем како с тим оружјем овладавати империјом што се простире од Камчатке до Скјагерака, а да не говоримо потом о нужности евентуалне употребе атомске бомбе против наших савезника у Западној Европи ако она буде окупирана. У сваком случају, и

ако ћемо једног дана моћи одбити совјетску агресију, то би изискивало напор несамерљиве величине; чак и да је будућа победа сигурна – последице за САД, али надасве за Западну Европу, биле би катастрофалне.

Ипак, постоји и други тип политике, примеренији нашим способностима, који, ако буде слеђен на садржајан и снажан начин, с пуном кооперацијом свих партнера, пружа велике наде за успех. Ствар на којој све наше шпијунске службе инсистирају је да СССР за сада не тежи ка преображају хладног рата у врући. Премда је схватио да је прошло време у коме је постизао извесне суштинске добити – захваљујући сталним променама након Другог светског рата – Кремљ, макар привидно, верује у могућност пропасти западног „капитализма" те сматра да треба очекивати најављивану кризу америчке економије, настојећи да што више приближи сопствени војни потенцијал оном Запада. Ипак, не смемо се заваравати у погледу главног совјетског циља. Упркос било каквом тактичком померању ка политици површне кооперације, на линији са лењинистичком доктрином „напред-назад", западне комунистичке партије ће наставити с њиховим покушајима да подривају темеље западног друштва. Дакле, ми треба да гледамо ка времену када ће се СССР – умноживши свој економски потенцијал и посебно научну могућност да производи нова оружја, након асимиловања сателитских земаља у Европи и Азији – осећати способним да силом изазове релативно слабији Запад.

На основу наших најоптимистичкијих рачуница, ми се уздамо да можемо рачунати на неколико година предаха. Наша влада верује да чланови Атлантског пакта и све остале добро оријентисане нације морају да у потпуности искористе тај период за развој заједничке политике, како бисмо могли да спокојно очекујемо будућност те да ми сами преузимамо офанзиву у „хладном рату".

Морамо имати у виду да је совјетски национализам динамичан и да се по сили ствари мора ширити, те да се једини начин наношења му пораза не састоји од пуког одвраћања већ од преношења идеолошког рата унутар совјетске сфере. Последично, хтео бих да вам предочим шест кључних тачака политике чије спровођење САД сматрају од суштинског значаја. Као што сам претходно рекао, ишло би врло тешко да наше земље прихвате такву политику која захтева жртвовање неких традиционалних националних циљева. Многе од тих тачака подразумевају срачунате ризике спрам којих ваља направити опрезну анализу, пре било какве политичке одлуке. О тим питањима ми предвиђамо веома широку, прелиминарну размену идеја. Али важно је да се све то изведе имајући добро у виду наш основни циљ, како би се испитала свака политика, не са тачке гледишта непосредних ефеката већ као део великог пројекта. Господине секретаре, хоћете ли да предочите прву тачку?

Државни секретар Ачисон: Имамо утисак да ниједно питање не изазива већу различитост мишљења међу нацијама Атлантског пакта од оног које се тиче Немачке и Јапана. Једноставно речено, ево америчког становишта: ми видимо Немачку и Јапан као центре велике моћи – тренутно неутралисане али којима је неизбежно суђено да се препороде – постављене између СССР-а и Запада. Нема никакве сумње да је СССР себи поставио као главни циљ увлачење Немачке у совјетску орбиту. Има знакова да СССР обрће тешку политику пљачкања источне зоне и да охрабрује препород немачког национализма, с идејом да би једна таква, препорођена Немачка, као совјетска савезница, била скоро непобедива. Наравно, Кремљ је добро свестан да Немачка може да крене на Исток једнако као и на Запад, али се нада да ће то избећи посредством чврсте контроле комунистичке партије. Са западне тачке гледишта, и ми смо свесни опасности које су садржане у охрабривању немачког препорода. Ипак, верујемо да предности усмеравања Немачке ка Западу и предупређења совјетских потеза оправдавају одређени ризик.

Свака савезничка политика која не допушта разумну опортуност немачког препорода може гурнути ту нацију у загрљај СССР-а. Последично, ми препоручујемо западним силама да усвоје заједничку политику подршке препороду немачке економије, убрзавања развоја демократских установа и активне борбе против комунистичке субверзије. Таква политика не предвиђа напуштање одговарајућих контрола безбедности посредством забране држања одређених, специфичних индустријских постројења и посредством ограничења војних снага, чак забрањујући њихово формирање. У погледу Немачке наши стручњаци су мишљења да треба охрабрити успостављање западнонемачке владе која је разумно централистичка, с подобним кочницама и уравнотежењима између федералне и државне власти, уз уклањање ограничења реконструкције немачке економије те поступно интегрисање Немачке у еврозападни блок.

Шуман: Претпоставка те политике се састоји у вери да ће се Немачка демократизовати и оријентисати ка Западу, али Француска, која је претрпела три инвазије у седамдесет година, гаји велике сумње спрам успеха такве операције. Стална неутрализације Немачке – што је политика коју и Руси могу одобрити, с обзиром да су и они искусили немачке инвазије – нама изгледа као идеално решење.

Државни секретар Ачисон: Ми сматрамо да је таква политика нереална јер нам управо историја показује како једна динамична нација, са становништвом од седамдесет милиона људи, веома свесних своје прошлости, не може бити стално држана у потчињености, особито када две силе настоје да од ње задобију подршку. Наш је циљ да Западну Немачку привежемо за Запад пре него што немачки национализам оживи и

надасве пре него што Немци постану велики разлог трвења између два блока. Осим тога, ми верујемо како постоји један прецизан метод за предупређење опасности да Немачка постане претња за безбедност Запада, док се још настоји да се она оријентише ка Западу. Тај метод се састоји у интеграцији Рајха – као самодовољног партнера – у све уједињенију Западну Европу. Везујући немачку економију з
а ојачану Организацију европске економске кооперације, интегришући будуће немачке оружане снаге у обједињену западну одбрану и учинивши Немачку пуноправним чланом Савета и Парламента Европе, који ће се тек развити – ми ћемо моћи да ослободимо оживљавање немачких енергија и пружићемо Немцима разлог да се труде као пуноправни чланови, заједно с осталим западним земљама.

На срећу, ми можемо извући велике предности из чињенице да је немачка антипатија према СССР-у – која је ојачана суровом совјетском политиком окупације – много развијенија од антипатије према Западу. Ми морамо признати да је обнова немачке економије од суштинског значаја не само за виталност економије Западне Европе већ и ради предупређења ширења комунизма или препорода других облика тоталитаризма у самој Немачкој. Ако буде финализован у ширем, европском циљу, политички препород Немачке може на исти начин да привуче немачку имагинацију. Партије западне зоне (Немачке) су зреле за такву операцију, али, ако буду кињене у том смислу, неминовно ће се оријентисати ка шовинистичким позицијама, па ће постати осетљиве на совјетску испружену руку. Ми морамо да делујемо одмах, док је погодна психолошка клима, захваљујући нашем успеху у Берлину.

Спак: Верујем да би Белгија била склона немачкој интеграцији у западну, федерализовану Европу.

Шуман: Француска је већ подржала политику таквог типа, али такође верујем да то ваља чинити у контексту сталне контроле безбедности те држећи Немачку децентрализовану и слабу.

Бевин: Ја сам снажно подржао реалистичку политику према Немачкој. Ви сте изоставили оно што сматрам суштинским, то јест да ће само социјализација економије све три зоне (савезничке окупације Западне Немачке, прим. прев.) гарантовати неопходну демократску подршку народа, посебно синдиката.

Државни секретар одбране Џонсон: Дугорочно гледано ми видимо опортуност

разматрања такве могућности, али ми смо сматрали да је пре свега неопходно ставити на ноге немачку економију и пустити самим Немцима да се брину о социјализму. Осим тога, амерички народ би могао да се снажно супротстави програму социјализације од стране Канцеларије војне управе над Немачком. Не може се истовремено социјализовати и дизати производња. Прво су потребни стручни управници. САД не могу још много времена да пружају донације Немачкој и Јапану.

Бевин: Не изгледа ми да је социјализација Велике Британије особито осујетила наш процес реконструкције. То ме доводи до другог разматрања. Да будемо потпуно искрени, влада Њеног Величанства је веома мало заинтересована за препород немачке комерцијалне компетитивности. У моменту као што је овај, у коме је напор Велике Британије да повећа извоз досегао врхунац, ми се прибојавамо да је препород немачке индустрије, посебно сектора као што су металмеханичарски и бродоградитељски, веома опасна ствар. Немам никакве сумње да има и других овде који мисле на исти начин.

Државни секретар Ачисон: То је један од урачунатих ризика о којима је говорио Председник. Ако Немачка треба да се препороди – ваља јој допустити такмичење како би добила једну квоту светских тржишта. Један растући ступањ европске економске кооперације – који намеравамо да вам ускоро покажемо – може у том случају да пружи решење.

Бевин: Ми смо склони да мислимо исте ствари и у погледу Јапана.

Државни секретар Ачисон: То је иста врста проблема. Премда се налази у зони која је много мање критична од оне где је Немачка и премда је потпуно под нашом контролом, Јапан поставља такође дугорочно озбиљан проблем. И Јапану, нацији од седамдесет милиона људи, ваља дати прилику за политички и економски развој (а у том случају сматрам да је политички увелико другоразредан спрам економског) ако хоћемо да га оријентишемо ка Западу. Јапански економски проблем је скоро нерешив без потпуног преустројства његових комерцијалних модела. Совјетизација Кореје, Манџурије и сад Кине је лишила Јапан не само његових главних извора сировина већ и најбогатијих тржишта. СССР би могао да покрене обнову јапанске трговине са тим зонама, али то може бити веома опасно јер би Совјетима пружило моћно средство притиска да би се Јапан принудио на најчвршћу везу с њима. Проблем је и редистрибуција јапанске трговине у Филипинима, на азијском југоистоку, у Индији, али и у Америкама, у Африци и Европи, премда она може бити према нама веома снажно конкурентна. Јапан се налази у сред своје друштвене револуције и ако ми не будемо у стању да решимо његове економске проблеме – ризикујемо не само препород антиамеричких осећања већ и

његову неизбежну оријентацију ка тржиштима северне Азије. Господине секретаре, можете ли нешто рећи о стратешкој позицији Јапана?

Државни секретар одбране Џонсон: Од суштинског значаја је спознати стратешки значај Јапана, постављеног управо пред СССР. Сваки будући рат биће вођен на глобалној скали и совјетска зона Далеког истока је једини значајни нуклеус економије који је високо рањив непосредним ударом. Из једне безбедне базе у Јапану, ближе од оне у Окинави, ми можемо да досегнемо не само кључне индустријске центре већ и да с бока лупимо по дугом прсту совјетског Сибира, упереног према Аљасци.

Бевин: Поводом обнове јапанског извоза, ја морам водити рачуна не само о потребама текстилног сектора Ланкастера, већ, као што већ знате, и британских доминиона.

Стикер: Ми ћемо бити прилично супротстављени обновљеном продору јапанске трговине у Индонезију.

Државни секретар Ачисон: Оно што сам рекао уводи нас у другу велику тешкоћу, са политичке тачке гледишта. Реч је о колонијалном проблему. Моја влада се налази између две ватре, између жеље да подржи европске колонијалне силе – и неопходности да се успоставе добри односи с новим државама, никлим у Азији, како би се предупредило њихово приближавање СССР-у. И то је један критични домен где ми сматрамо да колонијалне силе морају подвргнути своје непосредне интересе главним проблемима сукоба с комунизмом. На страну Велика Британија, ми сматрамо да колонијалне силе слепо жртвују њихове дугорочне интересе у очајничком настојању да обнове предратне моделе колонијалне доминације. Ми морамо са симпатијом гледати на историјску тенденцију национализма коју срећемо у многим неразвијеним зонама. И морамо схватити да ако желимо дугорочно очување веза с тим зонама – треба да неодрживу политику колонијалне опресије заменимо охрабрењима и кооперацијом са домородачким колонијалним режимима. Извесно је да полицијске акције Холандије и предуга борба Француске с Хо-Ши-Мином (у француској Индокини, каснијем Вијетнаму, прим. прев.) проузрокују не само високу цену у људским животима већ и ненадокнадиву штету у политичком домену. У најбољем случају, то ће само привремено потиснути локални национализам, али чинећи то само охрабрујемо домородачки радикализам и поклањамо СССР-у златну прилику. Ми у том случају морамо признати оно што је неизбежно. Никакво питање тог типа не погађа наш понос.

Стикер: Морам да се супротставим опису холандске политике – какав је направио секретар – као да је она реакционарна. Републикански режим био је недвосмислено комунистички и била је то мала мањина која је настојала да наметне своју вољу већини индонежанског становништва. Холандија има потребе за индонежанским ресурсима ради реконструкције своје економије и она никада неће од тога одустати, нити ће се повући из Индонезије. Осим тога, ми смо забринути што САД преузимају холандске позиције у Индонезији ради искоришћавања економских богатстава тог простора.

Државни секретар Ачисон: Што се тиче Ваше прве тврдње, колико смо ми успели да схватимо, Шарирова влада била је умерењачка, тако да је сузбила комунистичку побуну на Јави. Сложивши се да су јужноазијски производи од суштинског значаја за многе западне земље, ми не можемо а да не гледамо с наклоношћу на моменат у којем ће – кад се ситуација стабилизује – трговина с том зоном наставити да се шири. Те нове државе су још увек неразвијене и имају потребе за сваком врстом помоћи ради њиховог економског раста. Само им САД и Европа могу пружити помоћ у том смислу и то ће вршити неодољиви притисак у правцу Запада. Краткорочно и дугорочно, размењујући западне капитале и робе са сировинама, поставиће се основе за економски однос који је много подобнији од војне репресије.

Четврта тачка председничког програма је једно страховито оружје у нашим рукама. И хтео бих да вас подсетим да Конгрес не намерава да посредством Програма за реконструкцију Европе заправо индиректно финансира колонијалне авантуре.

Државни секретар одбране Џонсон: Наши војни амбијенти су прилично узнемирени због размера француског и холандског ангажовања у Индокини и Индонезији, што одвлачи битне снаге за одбрану Западне Европе. Не можемо да будемо наклоњени наоружавању Западне Европе ако се допуштају постројавања трупа ка безнадежним колонијалним ратовима. У крајњој линији, проблем одбране је витални проблем целе наше породице.

Председник Труман: Добро схватам да је то ризично питање, премда морам додати да сам склон слагању са становиштем америчких војника. Напредовање комуниста у Кини довело их је до граница са азијским југоистоком и мени изгледа од виталног значаја да решимо наше проблеме у тој зони пре него што се појави неки додатни експлозивни фактор. Ипак, с обзиром да је наговештен проблем одбране Европе – наставимо о томе.

Државни секретар одбране Џонсон: Морамо имати у виду чињеницу да ни потписивање Атлантског пакта, нити програм америчке војне помоћи – нису довољни за одржање линије на Рајни. Подразумевајући наставак америчке помоћи и вероватно наоружавање Западне Европе, требаће нам неколико година како бисмо били у стању да у томе успемо. И у том случају, наши војни стручњаци су велики песимисти, осим ако не буду донесене и извршене многе тешке одлуке. Искључујући неко велико увећање совјетске агресивности, морамо имати у виду да Конгрес неће одобрити више од једне милијарде долара годишње. Осим тога, јасно је да је незамисливо суштинско наоружавање Западне Европе без истовременог осујећивања економске реконструкције.

Бевин: Немојте да се зезамо. Програм европске реконструкције је ефикаснија мера безбедности од неке дивизије више у Немачкој, што би у сваком случају била само кап у мору.

Државни секретар Ачисон: Реч је о томе да се обезбеди подобна равнотежа између две ствари, да се потпуно не занемаре краткорочне могућности, док ћемо с друге стране много година још бити у фази реконструкције.

Државни секретар одбране Џонсон: Осим ако не предузмемо драстичне мере за потпуно коришћење онога што јесте и што ће бити на располагању – ми нећемо бити у стању да пружимо никакву ефективну одбрану. То начело мора да се преведе прво: у највиши могући ступањ обједињавања наших снага; и друго: у беспоговорно концентрисање свега чиме располажемо у критичну зону. Расипање наших потенцијала по целом глобусу било би скоро кобно.

Шуман: Сматрате да је северозападна Европа та критична зона, зар не?

Државни секретар одбране Џонсон: Ван сваке сумње. Али да бисмо имали могућност за борбу... кажимо пре 1956. године, или близу тог датума, треба брзо урадити те ствари. Као почетна тачка, треба створити истинску заједничку команду која у потпуности контролише стратешко и логистичко планирање, те врши тоталну оперативну контролу за време рата. Из разлога сигурности али и других, ми сматрамо да та команда треба да буде у рукама САД, Велике Британије и Француске, док би друге чланице требало да имају задатке повезивања. Под том командом биле би земље-припаднице западне Уније – можда проширено на Италију – које би требало да буду одговорне за

детаљнија планирања и координацију у сектору Западне Европе.

Друга ствар: ми морамо радикално променити бројни однос копнених, поморских и ваздушних снага како би били у стању да се боримо у рату који ће бити надасве ваздушни и поморски. Ми располажемо увелико поморским снагама док су нам копнене скоро непостојеће. На страну националне осетљивости и осетљивости одговарајућих оружаних снага, изгледа логично да поморски задаци буду поверени британској и америчкој морнарици, док би континенталне земље, посебно Француска, Италија и Холандија, требало да се сусреде на стварање ефикасних копнених војски. На исти начин, стратешко бомбардовање треба да буде задатак САД и у извесној мери Велике Британије, док би друге земље, заједно с Великом Британијом, требало да развијају тактичке ваздушне снаге.

Треће: морамо постићи истинску и праву интеграцију у домену обуке, опреме и оперативних техника, с јединицама које су органски исте у свим војскама те са међусобно сличним тактичким доктринама, ланцима команди и (у највећој могућој мери) наоружањима и опремама. Четврто: морамо отпочети производњу оружја на такав начин како би се избегло да свако за себе производи исте ствари, како би се стандардизовало оружје и смањили трошкови производње. Коначно, логично је да Велика Британија и надасве САД – због њиховог највећег потенцијала оружја и због највеће удаљености од домета совјетског напада – постану арсенали атлантских савезника. Ми смо свесни да неће бити лако остварити те мере и да Француска, на пример, може оклевати да смањи своју морнарицу или да саобрази своју опрему оној других нација, али алтернатива таквој драстичној линији је да Западна Европа и даље располаже одбраном само на папиру.

Спак: Нас највише забрињава што је америчка ангажованост на толико глобалној разини – јер САД наоружавају Италију, Грчку, Турску, Иран, Кореју, скандинавске земље и можда друге – да је помоћ расположива за Западну Европу оскудна и касни.

Председник Труман: Моја је намера да наредим ограничавање помоћи на минимум за стратешки периферне зоне. Таква помоћ надасве служи за потребе унутрашње безбедности, за психолошку подршку и упозорење СССР-у да се држи подаље. Ми желимо да буде јасно основно начело: да ће сваки будући рат бити глобалан, као што момци из Кремља то добро знају, и да ако будемо јаки на неким пресудним сценама они ће избегавати да нас погоде на другим.

Државни секретар Ачисон: Постоји једна значајна последица безусловне одбрамбене кооперације и у томе, према нашем мишљењу, Европа мора да се ангажује с највећом снагом. Реч је о најширем политичком и економском уједињењу. Посебно у погледу Програма европске реконструкције ми опажамо да се после доброг почетка одушевљење за кооперацију смањује пропорционално учвршћењу процеса реконструкције. Ми смо одушевљени великим корацима који су до сада учињени у Програму за европску економску кооперацију, у западној Унији, у Савету Европе, и можда смо ми свеснији од вас колико сте ви стварно расположени да нам жртвујете огромне препреке, које потичу од традиције, од различитости националних економија, и тако даље. Ипак, морам вас упозорити да Конгрес хоће да види неке резултате који су опипљивији него што су то дијаграми економске производње, ако хоћете да себи обезбедите жељене фондове. Било је исцрпно предочено свима вама да само напором ка још већем јединству можемо створити равнотежу сила по разумној цени. Повезујући европске економије, уз још чвршћу политичку сарадњу, ми ћемо постићи два ефекта. Пружајући чвршћу основу реконструкцији ми ћемо моћи да смањимо унутрашњу комунистичку претњу и паралелно да пружимо потенцијалну а неопходну основу за одговарајуће будуће наоружавање. Европљани морају да признају како се предратна економска ситуација распала и да оно што је потребно Европи није повратак економским схемама из 1938. године већ потпуно нови приступ, ако се жели постићи способност за независно постојање. Источна Европа је скоро заувек изашла из западне орбите и премда се ми надамо суштинској обнови трговине – то ће се десити на новим основама. Нестале су европске инвестиције у иностранство, као и велики део европског наслеђа те се стога морају изнаћи нови методи уравнотежења комерцијалних односа с остатком света. Нужни кораци су показани, премда уз извесна оклевања, од стране Организације за европску економску кооперацију. Европа мора да зграби ту прилику.

Ланге: Премда представљам малу нацију, мислим да говорим у име већине западних Европљана када кажем да знатан део наше вештине у постизању способности за независно постојање и за економску експанзију зависи од САД.

Државни секретар Ачисон: Ми смо до крајности свесни проблема, премда и Конгрес, као и амерички народ, мало заостају у признању кључне улоге САД на сцени светске економије. Ми смо показали нашу добру вољу усмеравајући ка европској реконструкцији ретка добра и доприносећи да се дигне на ноге један од наших највећих конкурената. Државна администрација, још од Халове управе, стално је држала ниске комерцијалне баријере за амерички увоз како би подстакла слободнију вишестрану трговину. Посредством Генералног договора о тарифама и трговини, као и Међународне трговинске организације, ми сада покушавамо да вежемо САД за политику таквог типа. Ми смо такође свесни удараца које флуктуације америчке економије изазивају на остатак света те све чинимо, ако Конгрес допусти, како бисмо те осцилације свели на најмању меру.

Сфорца: Уверен сам да смо сви свесни тешкоћа при сензибилизирању Американаца за тај проблем, али ваш народ мора схватити да ако другим земљама не буде допуштено да извозе у САД – оне неће моћи да зараде новац неопходан за плаћање њихових увоза, њихових позајмица, њихових кредита.

Државни секретар Ачисон: Грофе Сфорца, Ви сте можда више од било кога присутног ове вечери овде били еминентни протагониста настојања у правцу чвршће европске кооперације, како у политичком, тако и у економском домену. Стога Ви можете добро да процените смисао ургентности коју ова влада сматра пожељном у стварању још чвршће политичке уније, како би се интегрисала и ојачала кооперација у домену реконструкције и одбране. Ми сматрамо да се у Западној Европи мора створити ново осећање јединства, нови динамични циљ, способан да улије крепкост духовима оптерећеним цинизмом и исцрпљеним ратом, у извесном смислу као лек против позива интернационалног комунизма. Ми такође верујемо да је величина проблема што се сваљују на Европу – заједно са спољном претњом – таквих размера да само приступ који сви деле пружа неку стварну наду. Признајемо неопходност поступности, да не идемо брже него што је јавно мнење спремно да нас следи, али знамо да су у том случају народи прилично испред својих вођа. Слажемо се с тиме да никакав корак типа „Сједињене Државе Европе" није остварив или пожељан у овом моменту, али зато треба предузети низ конкретних корака ради ојачања и ширења значајних напредака који су већ постигнути. У том контексту, господине Бевин, Америка је прилично забринута због очевидних британских оклевања да по тој линији иде сувише испред.

Бевин: На овом месту Велика Британија пречесто бива оптуживана да је Стидљиви Дечак. Искрено говорећи, ми себе не сматрамо континенталном нацијом. Ми морамо да бринемо о асоцијацији као што је Комонвелт, која је распрострањена у светским размерама те је стога наш став спрам континента прилично сличан америчком. Имамо намеру да преузмемо већи део терета него што би требало, али не желимо да се заплетемо у гужву обавеза све док се оне не потврде кроз дуги трудднички период и док не будемо сигурни да нас не везују за политички нестабилне владе, које су потом и економски слабе. Као што знате, Велика Британија је допринела више од било које друге европске земље реконструкцији.

Шуман: Господине Бевин, да ли којим случајем сматрате пожељнијим да чекате све док се комунисти не „стабилизују" у Западној Европи?

Државни секретар Ачисон: Ми можемо да разумемо британску опрезност спрам преисхитрених потеза који потом могу да ограниче њихову слободу акције. И САД су још јасније оклевале спрам европских љигавости, али ми се надамо да ће Програм европске реконструкције и Атлантски пакт означити почетак нове фазе. Не можемо претерати у истицању да је континент штит Велике Британије у већој мери него наш…

Бевин: Ми смо тога веома свесни.

Државни секретар Ачисон: … и да неке жртве традиционалне резервисаности могу бити оправдане ако то помаже подршци наше заједничке одбране.

Председник Труман: Постоје и бројни други критични проблеми, као што су политика економског рата и контроле извоза; нужност подржавања наших позиција на Блиском истоку и Далеком истоку, можда са додатним регионалним пактовима; основни проблем развоја друштвених и економских политика у нашим земљама ради интернационалног оснажења нашег западног друштва и ради борбе против комунизма изнутра; нужност једног динамичног програма политичког и психолошког рата ради сузбијања комунистичке пропаганде и преузимања иницијативе у хладном рату, те коначно оснажење Уједињених нација као средишње тачке преузимања и повезивања целокупног некомунистичког света.

Али пресудна сцена остаје Западна Европа, једини скуп моћи који је уз америчку подршку довољно снажан да може одржавати равнотежу светских теразија и једини који би, ако га СССР освоји, учинио СССР скоро непобедивим. Предочили смо вам оно што је с нашег становишта апсолутно неопходно, ако хоћемо да се блок атлантске безбедности преобрази од силе на папиру у солидну стварност, признајући у потпуности урачунате ризике, заједничке жртве и огромне, подразумевајуће тешкоће. Ова влада је свесна да ће прогреси нужно бити спори и пуни компликација, али је чврсто уверена у неопходност да се надасве има увек у виду главни циљ и да се интегришу све стране наше политике због тог циља.

Спак: Господине Председниче, уверен сам да говорим у име свих присутних када кажем да смо Вам захвални за то Ваше крепко и повремено доиста одсечно излагање америчког мишљења те да ће Ваше изјаве и изјаве Ваших министара бити пажљиво размотрене.

ОСЛУШНИТЕ ЈОШ ЈЕДНОМ

Речи и значења

„Управо историја показује како једна динамична нација, са становништвом од седамдесет милиона људи, веома свесних своје прошлости, не може бити стално држана у потчињености, особито када две силе настоје да од ње задобију подршку. Наш је циљ да Западну Немачку привежемо за Запад пре него што немачки национализам оживи и надасве пре него што Немци постану велики разлог трвења између два блока.” (Дин Ачисон, државни секретар САД)

„Морамо имати у виду да су западне нације – упркос огромног ратног потенцијала САД – заправо разоружане и да немају никакве могућности да осујете да пет стотина совјетских дивизија смрве Западну Европу и највећи део Азије... Да и не говоримо потом о нужности евентуалне употребе атомске бомбе против наших савезника у Западној Европи ако она буде окупирана.”

(Хари Труман, председник САД)

„Има знакова да СССР обрће тешку политику пљачкања источне зоне и да охрабрује препород немачког национализма, с идејом да би једна таква, препорођена Немачка, као совјетска савезница, била скоро непобедива.” (Дин Ачисон, државни секретар САД)

„Европске колонијалне силе морају подвргнути своје непосредне интересе главним проблемима сукоба с комунизмом. Ми сматрамо да колонијалне силе слепо жртвују њихове дугорочне интересе у очајничком настојању да обнове предратне моделе колонијалне доминације. Штета у политичком домену може бити ненадокнадива. Хтео бих да вас подсетим да Конгрес САД не намерава да посредством Програма за реконструкцију Европе заправо индиректно финансира колонијалне авантуре.”

(Дин Ачисон, државни секретар САД)

„Наши војни амбијенти су прилично узнемирени због размера француског и холандског ангажовања у Индокини и Индонезији. Не можемо да будемо наклоњени наоружавању Западне Европе ако се допуштају постројавања трупа за безнадежне колонијалне ратове. Проблем одбране од комунизма је витални проблем целе наше породице.”

(Луис Џонсон, државни секретар одбране САД)

„Немојте да се зезамо. Програм европске реконструкције је ефикаснија мера безбедности од неке дивизије више у Немачкој, што би у сваком случају била само кап у мору.”

(Ернест Бевин, министар спољних послова Велике Британије)

„Треба створити истинску заједничку команду која у потпуности контролише стратешко и логистичко планирање, те врши тоталну оперативну контролу за време рата. Због разлога сигурности али и других, ми сматрамо да та команда треба да буде у рукама САД, Велике Британије и Француске, док би друге чланице требало да имају задатке повезивања.”

(Луис Џонсон, амерички секретар за одбрану)

„На страну националне осетљивости и осетљивости одговарајућих оружаних снага, изгледа логично да поморски задаци буду поверени америчкој и британској морнарици, док би континенталне земље требало да се усредсреде на стварање ефикасних копнених војски. На исти начин стратешко бомбардовање треба да буде задатак САД и у извесној мери Велике Британије, док би друге земље, заједно с Великом Британијом, требало да развијају само тактичке ваздушне снаге.” (Луис Џонсон)

„Логично је да Велика Британија и надасве САД постану арсенали атлантских

савезника. Ми смо свесни да неће бити лако остварити те мере и да Француска, на пример, може оклевати да смањи своју морнарицу или да саобрази своју опрему опреми других нација, али алтернатива таквој драстичној линији је да Западна Европа и даље располаже одбраном само на папиру." (Луис Џонсон)

„Можда смо ми свеснији од вас колико сте ви стварно расположени да нам жртвујете огромне препреке, које потичу од традиције, од различитости националних економија, и тако даље. Ипак, морам вас упозорити да Конгрес хоће да види неке резултате који су опипљивији него што су то дијаграми економске производње, ако хоћете да себи обезбедите жељене фондове и безбедносну заштиту." (Дин Ачисон европским министрима) **<**